

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başvuru Numarası: 2012/931

Karar Tarihi: 26/6/2014

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan	: Serruh KALELİ
Üyeler	: Zehra Ayla PERKTAŞ Burhan ÜSTÜN Erdal TERCAN Zühtü ARSLAN
Raportör	: Recep ÜNAL
Başvurucu	: Zekiye ŞANLI
Vekili	: Av. Ebru TARAKÇI ÇİMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 17/7/1964 tarih ve 506 sayılı mülga Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesine, 13/2/2011 tarih ve 6111 sayılı Kanunla eklenen beşinci fıkra ile devam eden yargı süreçlerine müdahale edilerek adil yargılanma, sosyal güvenlik ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/11/2012 tarihinde Ankara 11. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde, belirlenen eksiklikler tamamlanmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 18/3/2013 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Birinci Bölümün 24/7/2013 tarihli ara kararı gereğince başvurunun, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 30/7/2013 tarihinde Bakanlığa bildirilmiştir. Bakanlık görüş yazısı, 25/9/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunulmuş ve 9/10/2013 tarihinde başvuru vekiline tebliğ edilmiş olup, başvuru Bakanlık görüşüne karşı cevap dilekçesini 23/10/2013 tarihinde sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru dilekçesi ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığında (Banka) çalıştığı süre zarfında, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesi uyarınca kurulmuş bulunan T. Vakıflar Bankası T.A.O. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sağlık Yardım Sandığı Vakfına (Vakıf) ödediği primler karşılığında 27/6/1995 tarihinde emekliliğe hak kazanmış olup, hâlihazırda adı geçen sandıktan emekli aylığı almaktadır.

8. Vakıf, kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumları dışında kalan, ancak onlara denk kabul edilen bir tüzel kişilik olup, sandık mensupları bakımından zorunlu sosyal güvenlik kurumu niteliğindedir.

9. Vakfın amacı, Vakıf Senedi'nin 4. maddesinde şöyle ifade edilmiştir.

“...

a) İş bu vakıf senedi hükümleri dairesinde üyelerin emeklilik, malullük, ölüm, hastalık, analık, iş kazaları ve meslek hastalıkları hallerinde ve eş ve çocukları ile üyenin geçindirmekle yükümlü bulunduğu ana ve babasının hastalıklarında, Sosyal Sigortalar Kanunları ile temin edilen yardımlardan az olmamak üzere hak sahiplerine yardımda bulunmak;

...”

10. Vakfın gelirleri, sandık üyelerinin aylıklarından yapılan prim kesintilerinden ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. Banka da her ay, aynı esaslar çerçevesinde hesaplanan tutarı işveren hissesi olarak Vakfa aktarmaktadır.

11. Vakıf, üyelerine yapacağı yardımın miktarını ve dolayısıyla emekli aylıklarına ilişkin artışları, Vakıf Senedi'nde yazılı hükümler çerçevesinde tek taraflı olarak belirlemekte olup, bunun 506 sayılı Kanunla belirlenmiş asgari standardın altına düşmemesi gerekmektedir.

12. Sandık üyeleri, yapılan artışların 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine uygun bir şekilde yapılmadığı gerekçesiyle Vakıf aleyhine iş mahkemeleri önünde alacak davaları açmışlardır. Bu davalar sonucunda 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinin nasıl anlaşılıp uygulanacağı konusunda bir yargısal içtihat yerleşmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun (HGK) bu çerçeveyi çizen, 24/3/2010 tarih ve E.2010/10-155, K.2010/170 sayılı kararı şöyledir:

“Görüldüğü gibi, 506 Sayılı Yasa, banka zorunlu sandıkları için bir alt sınır oluşturur.

Bu husus, 506 Sayılı Yasa'nın Geçici 20. Maddesinde; '...' hükmünden anlaşılmaktadır.

Öte yandan çözülmesi gereken sorun, anılan maddede değinilen alt sınırın ne anlama geldiği hususudur. Yani bu alt sınırın belirlenmesinde Yerel Mahkemece belirtildiği gibi fiilen ödenen yaşlılık aylığı miktarı bazında mı düşünülecek, yoksa Özel Daire bozma ilamında değinildiği üzere, yaşlılık aylığı artış oranlarının kıyaslanması suretiyle mi hareket edilecektir?

Sosyal hukuk devleti ilkesi içerisinde Devletin görevi, zorunlu yardım sandıklarını, başı boş bırakmak değil, onların güçlenmesini sağlamak ve bu yolla ilgililerin sosyal güvenlik haklarını güvence altına almaktır. Bu kuruluşlar, Devletin asli görevi olan sosyal güvenliği sağlama yükümlüğünü, onun adına yerine getirdiğine göre, devletin bu sandıklar üzerinde, tesis senetlerinden ve senetlerin içeriğinden, mali durumlarına kadar geniş bir alanda denetim ve gözetim hakkının bulunması da olağandır.

Davalı Vakfın gayesi gözetildiğinde, yıllarca yüksek prim ödeyerek emekli olan davalı sandık mensuplarının aylıklarına daha düşük oranlarda zam yapılarak, yaşlılık aylıklarının daha düşük prim ödeyerek emekli olan 506 Sayılı Yasa'ya tabi olarak yaşlılık aylığı alanların aylıkları ile eşitlenmesi düşünülemez. Geçici 20. madde zorunlu banka sandıkları için bir güvence getirdiğine göre, bu durum mensuplarına yapılacak yaşlılık aylığı artışlarının da en az 506 Sayılı Yasa'ya tabi olanlara uygulanacak artış oranları kadar olması sonucunu doğuracaktır.

Kaldı ki, yargılama sırasında 16.6.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun Geçici 20. maddesinde '...506 Sayılı Yasa'nın Geçici 20. maddesi kapsamındaki sandıkların bu maddenin yayımı tarihinden itibaren 3 yıl içinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na devredileceği ve bu kanun kapsamına alınacağı...' hususu düzenlenmiştir. Anılan madde hükmü de gözetildiğinde, 506 Sayılı Yasa mensuplarına sağlanan aylık artış oranlarına ilişkin hakların davalı sandıklara tabi olanlara uygulanmasının 506 Sayılı Yasa'nın Geçici 20. maddesinin konuluş ruhuna aykırı olmayacaktır.

Neticeten, Özel Daire bozma ilamında da belirtildiği gibi, Hukuk Genel Kurulu görüşmeleri sonucunda, 506 Sayılı Yasa'nın Geçici 20. maddesinde değinilen alt sınır belirlenmesinde, davalı Vakfın bağladığı aylıklara yapılan artış oranlarının, SGK (Devredilen SSK) sigortalılarına bağlanan yaşlılık aylıklarına yapılan artış oranları ile karşılaştırılması suretiyle bulunması gerektiği, artış oranının, 506 sayılı Yasa uyarınca yaşlılık aylığı alanlara yapılan artış oranından daha az olması durumunda, davalı Sandık yönünden yaşlılık aylığı artış oranı konusunda ek yükümlülük doğacağından, Vakıf Senedindeki düzenlemelere göre aylıklarında artış olan kimselerin, ayrıca 506 Sayılı Yasa'nın aylık artışlarına dair hükümlerinden de yara(r)lanmaları gerekeceği kanaatine varılmıştır."

13. 1/7/2002 tarihinden 2005 yılının sonuna kadar başvurucunun emekli aylığında artış yapılmamıştır. Başvurucu bu nedenle Ankara 4. İş Mahkemesinde (İş Mahkemesi) Vakıf aleyhine 30/1/2009 tarihinde açtığı alacak davası ile "eksik ödenen yaşlılık aylıklarının tespit edilerek davalıdan tahsiline karar verilmesini" talep etmiştir.

14. Bilirkişi tarafından İş Mahkemesine sunulan 13/1/2011 tarihli raporda, başvurucu ile ilgili olarak 1/6/2002 – 1/1/2009 tarihleri arasındaki toplam eksik ödemenin 35.103,59 TL olduğu tespit edilmiştir.

15. 13/2/2011 tarih ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 53. maddesiyle 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen beşinci fıkra ile aynı maddenin sandık emeklilerine yapılacak yardımların düzenlendiği birinci fıkrasının (b) bendinin uygulanmasında, yardımların sağlanması ve bağlanması yönünden alt sınırın belirlenmesinde muadil miktar karşılaştırmasının esas alınacağı, bunun mevcut davalara da uygulanacağı düzenlenmiştir.

16. 6111 sayılı Kanun, 25/2/2011 tarih ve 27857 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

17. İş Mahkemesi, 8/3/2012 tarih ve E.2009/125, K.2012/517 sayılı kararı ile 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen fıkradaki düzenleme nedeniyle başvurucunun davasını reddetmiştir. Kararının gerekçesi şöyledir:

"... 25.02.2011 tarih 27857 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6111 sayılı Kanunun 53. maddesi ile 506 sayılı Kanunun geçici 20. maddesine eklenen yeni fıkra ile

‘...’ hükmünün öngörülmesi karşısında, alt sınırın belirlenmesinde, Vakıf emeklisi ile emsal durumda bulunan SSK emeklisine ödenen yaşlılık aylığı miktarı ile Vakıf emeklisine ödenen yaşlılık aylığı miktarlarının karşılaştırılmasının yapılmasına, yapılacak karşılaştırma sonucu SSK emeklisine ödenen aylığın Vakıf emeklisine ödenen aylıklardan fazla olması durumunda, davalı Vakıf yönünden yaşlılık aylığı miktarı konusunda ek yükümlülük doğacağından aradaki farkın Vakıf emeklisine ödenmesinin gerekir.

... tüm dosya kapsamından, dava konusu dönemde Vakıf emeklisi davacıya, Vakıf senedi hükümlerine uygun olarak ödenen aylıkların, emsali durumda olan SSK emeklisine ödenen aylığın ve uygulanan maaş artışlarının altına düşmediği kanaatine varılmış ve mahkememizce verilen benzer dosyalardaki bilirkişi raporları ile kararlar da dikkate alınarak bu dosyamız için sunulan bilirkişi ... rapor ve ek raporlarının dosya kapsamına uygun bulunmadığı sonucuna varılıp açılan davanın reddine ...”

18. Başvurucunun temyiz yoluna başvurusu üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, 9/10/2012 tarih ve E.2012/11783, K.2012/18117 sayılı kararıyla anılan İş Mahkemesi kararının “*düzeltilerek onanmasına*” karar vermiş ve bu şekilde başvuru yolları tüketilmiştir. Yargıtayın düzelterek onama gerekçesi şöyledir:

“... ”

Ancak, açıldığı tarihteki mevzuat hükümlerine uygun olan davanın, yasal dayanağını oluşturan düzenlemenin, yargılama sürecindeki yasa değişikliğiyle ortadan kalkması nedeniyle reddinde, tarafların sorumluluğu bulunmadığı halde; her davanın açıldığı tarihteki koşullara göre değerlendirileceği yönündeki usul kuralından hareketle davacının, davada haksız çıkan taraf olarak nitelenip vekalet ücretiyle sorumluluğuna hükmedilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.

Ne var ki, bu yanlışlığın giderilmesi, yeniden yargulamayı gerektirmediğinden, hüküm bozulmamalı, ... 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438. maddesi gereğince düzeltilerek onanmalıdır.

... ”

19. Onama kararı, başvurucaya 12/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvuruca bu tarihten önce, 29/11/2012 tarihinde, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

20. 506 sayılı Kanun’un geçici 20. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi şöyledir:

“...b) *Bu personelin, iş kazalarıyla meslek hastalıkları, hastalık, analık, malûllük, yaşlılık ve ölüm, eşlerinin analık, eş ve çocuklarının hastalık hallerinde, en az bu kanunda belirtilen yardımları sağlayacak...*”

21. 506 sayılı Kanun’un geçici 20. maddesine, 6111 sayılı Kanun’un 53. maddesiyle eklenen (beşinci) fıkra şöyledir:

“... Birinci fıkranın (b) bendinin uygulanmasında, yardımların sağlanması ve bağlanması yönünden **alt sınırın belirlenmesinde muadil miktar karşılaştırması esas alınır.** Ancak, gelir ve aylıkların artırılmasında 506 sayılı Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıkların artırımına ilişkin hükümler devir tarihine kadar uygulanmaz. 5510 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesinin onikinci fıkrasında yer alan sınırlama dâhilinde sandıkların kuruluş senetlerinde yer alan hükümler ve sandıkların uygulamaları saklıdır. **Bu hüküm, yürürlüğe girdiği tarihten önceki artışlarda ve görülmekte olan davalar hakkında da uygulanır...**”

22. Ana muhalefet partisi, Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle anılan kanuni düzenlemenin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuş olup, Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 9/5/2013 tarihli toplantısında, E.2011/42 sayılı dosya kapsamında iptal başvurusunu görüşmüştür. Anayasa Mahkemesinin kararı şöyledir:

“2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Dava dilekçesinde, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinde belirtilen sandıkların, bağlı buldukları kuruluşların personeli hakkında yasal düzenleme alanı içinde SGK'nın yüklendiği görevleri, sağladığı hakları, o düzeyin altına düşmemek üzere yüklenmiş kuruluşlar olduğu, bunların görev ve yükümlülüklerinin kanunla belirlendiği, mahkemeler tarafından vakıf sandıklarınca bağlanan aylıklara yapılan artışın oran olarak alt sınırının 506 sayılı Kanun uyarınca aylık alanlara yapılan artış oranından az olmaması gerektiği yönünde kararlar verildiği, eklenen fıkra ile alt sınırın belirlenmesinde miktar karşılaştırmasının esas alınmasının öngörüldüğü, bunun ise kazanılmış hakları ortadan kaldırdığı, yasaların geriye yürümeyeceği ilkesine aykırı olduğu ve görülmekte olan davaları geçersiz kıldığı, sandık kapsamındaki sigortalıların emekli maaş artışı konusunda açmış oldukları davalardan bir kısmının kesinleştiği bir kısmının ise hâlen devam ettiği ve düzenleme ile görülmekte olan davaların ortadan kaldırıldığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez unsurlarından birisi kanunların hukuk güvenliğini sağlaması, bu doğrultuda geleceğe yönelik, öngörülebilir kurallar içermesi gerekliliğidir. Bu nedenle, hukuk devletinde güven ve istikrarın korunabilmesi için kural olarak kanunlar, yürürlüğe girdikleri tarihten sonraki olaylara uygulanırlar. Kanunların geriye yürümezliği ilkesi uyarınca, kanunlar kamu yararı ve kamu düzeninin gereği, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi kimi ayrık durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Yürürlüğe giren kanunların geçmişe ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindedir.

Kazanılmış haklara saygı ilkesi, hukukun genel ilkelerinden birisi olup, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın, yeni kanundan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar ise bu nitelikte değildir. Kanunlarda yapılan değişiklikler kazanılmış hakları etkilemediği ve hukuk güvenliğini zedelediği sürece bu değişikliklerin hukuk devleti ilkesine aykırı oldukları ileri sürülemez.

Anayasa'nın 138. maddesinde hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları, Anayasa, kanun ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri, hiç bir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı, görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamayacağı, görüşme yapılamayacağı veya herhangi bir beyanda bulunulamayacağı, yasama ve yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda buldukları, bu organlar ve idarenin mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği hükme bağlanmıştır.

Yasama organının mahkeme kararlarını değiştirememesi ilkesi yasama organının kanun yoluyla kesinleşmiş olan kararları ortadan kaldıramaması anlamına gelir. Mahkeme kararının kanun yoluyla değiştirilememesi ilkesi, maddi hukukta herhangi bir değişiklik yapmaksızın sadece somut mahkeme kararlarının kanun yoluyla değiştirilmesi ya da uygulanmasının engellenmesi hâlleri için söz konusu olacaktır.

506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinde, bazı kuruluşlara personelinin sosyal güvenliğini sağlaması amacıyla vakıf veya dernek şeklinde sandık kurabilme yetkisi verilmiştir. Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, bu madde uyarınca kurulan sandıkların üyelerine en az 506 sayılı Kanun'da belirtilen yardımları sağlayacağı belirtilmiştir.

Kural, sandıklarca sağlanan yardımların SGK sigortalısına sağlanan yardımlardan aşağı olmaması yönündeki hükmün uygulanmasında, yardım miktarları dışında aylık artış oranlarının da SGK sigortalısının aylık artış oranlarından aşağı olamayacağı yönünde ortaya çıkan ihtilafların giderilmesi amacıyla getirilmiştir. Düzenlemeyle, sandıkların sağladıkları yardımın alt sınırının belirlenmesinde muadil miktar karşılaştırmasının esas alınacağı belirtilmek suretiyle mevcut hükümden ne anlaşılması gerektiği ve maddenin lafzına ve amacına uygun nasıl uygulanacağı konusu açıklığa kavuşturulmuştur.

Vakıf senedi gereği üyelerine sağladıkları yardımlardaki artış oranını SGK tarafından uygulanan oranın altında tutan vakıf sandıklarının bu uygulamasını onun mali yapısını ve aktüeryal dengesini sağlam tutmaya yönelik bağımsız bir kararı olarak görmek gerekmektedir. Dolayısıyla, sandıkların alt sınır kuralını ihlal etmedikleri sürece, sağladıkları yardımlar için SGK'dan daha düşük artış oranı belirleyebilmeleri mümkün görülmelidir. Aksi hâlde sandığın asli görevi olan üyelerinin sosyal güvenliğini sağlama fonksiyonu tehlikeye girecektir.

Kanunların, kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi ve kazanılmış hakları ihlal etmemesi Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Vakıf sandıklarının mali yapısını ve aktüeryal dengesini sağlam tutarak üyelerinin sosyal güvenliğini sağlama yönündeki asli görevini yerine getirebilmesinin tehlikeye girmemesi için mevcut kanun hükmünün uygulanmasına ilişkin olarak ortaya çıkan ihtilafların giderilmesi amacıyla yapıldığı hususu göz önünde bulundurulduğunda, yeni bir uygulama getirmeyen ve sadece sandıkların sağladıkları yardımın alt sınırı belirlenirken muadil miktar karşılaştırmasının esas alınacağı belirtilmek suretiyle mevcut hükümden ne anlaşılması gerektiğini açıklığa kavuşturan kural, kamu yararı amacıyla getirilmiş olup, Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, söz konusu sandıklar tarafından bağlanan aylık ve gelirlerin artırılmasında muadil miktar karşılaştırmasının esas alınmasının sağlanmasına yönelik düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki artışlarda da uygulanacağı öngörülerek geriye yürütülmesi, sandık tarafından yapılan yardımlarda alt sınırın hatalı belirlenmesi sonucu aleyhine uygulamada bulunulan sandık üyelerinin haklarının ihlal edilmemesi amacıyla kabul edildiği anlaşıldığından, hukuk güvenliği ilkesini ihlal eden bir durum da bulunmamaktadır.

Kanun koyucu tarafından bir kanun hükmünün farklı yorumlanmasından kaynaklanan ihtilafları gidermek amacıyla yapılan düzenlemelerin söz konusu ihtilaf nedeniyle açılmış ve düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla henüz sonuçlanmamış davalar hakkında da uygulanmasını sağlamak amacıyla getirilen kuralın, yargılamanın ne yönde yapılacağı veya belirli somut bir uyumsuzluğu nasıl karara bağlayacağı hususunda bir ifade içermediği gibi hâkimlerin görevlerini bağımsızlık içinde yapmalarını, Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm vermelerini engelleyen ve yargı yetkisinin

kullanılması bakımından mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat verilmesine yol açan bir yönü de bulunmamaktadır.

Her kanunun muhatapları ve uygulayıcılar açısından uyulması zorunlu emirler niteliğinde olması hukuk kurallarının normatif doğasından kaynaklanır. Bir hukuk devletinde her kamusal yetkinin hukuka uygun kullanılması gerektiği gibi mahkemelerin de önlere gelen uyuşmazlıklar hakkında karar verirken ilgili kanunlara uyma yükümlülüğü vardır. Bu nedenle sandıklarca yapılacak yardımlardan kaynaklanan uyuşmazlıkları karara bağlarken mahkemelerin uymaları gereken esasları belirleyen kuralın yargı bağımsızlığını ihlal edici nitelikte olduğu söylenemez.

Öte yandan, sandıkça ödenecek gelir ve aylıklar nedeniyle açılacak davaların kazanılmış hak doğurması, davada, sigortalı lehine karar verilmesi ve bu kararın kesinleşmesiyle söz konusu olacaktır. Anılan uyuşmazlıklarla ilgili olarak dava açılmış olması, o ihtilafın sigortalı lehine sonuçlanacağı anlamına gelmeyeceği gibi bu kişiler için kazanılmış herhangi bir haktan da söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR maddenin tümü yönünden; Mehmet ERTEN ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT maddenin dördüncü cümlesi yönünden; Serruh KALELİ ile Zehra Ayla PERKTAŞ ise maddenin dördüncü cümlesinin '...yürürlüğe girdiği tarihten önceki artışlarda ve...' bölümü yönünden bu görüşe katılmamışlardır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 26/6/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuru nunun 29/11/2012 tarih ve 2012/931 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu, yüksek miktarda prim ödemesine rağmen daha düşük miktarda prim ödeyenlerle aynı miktarda emekli aylığı almak zorunda bırakıldığını, bu çerçevede 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen fıkra ile Vakfa ödediği primlere el konulduğunu ve belirtilen kanuni düzenlemenin devam eden davalara da uygulanmasına ilişkin hükmünün İş Mahkemesinde açtığı alacak davasının dayanağı olan ve lehine olan Yargıtay içtihatlarını uygulanamaz hale getirdiğini, sonradan çıkarılan Kanunla devam eden yargı sürecine müdahale edildiğini, sonuç itibarıyla kendisinden tahsil edilen primlerin yarısının emekli aylığına yansıtılmadığını belirterek Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma, mülkiyet ve sosyal güvenlik haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, anılan Kanun hükmünün iptali ve tazminat taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

25. Başvurucu, yüksek miktarda prim ödemesine rağmen daha düşük miktarda prim ödeyenlerle aynı miktarda emekli aylığı almak zorunda bırakıldığını, bu çerçevede 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen fıkra ile Vakfa ödediği primlere el konulduğunu belirterek, Anayasa'da güvence altına alınan mülkiyet ve sosyal güvenlik haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun aynı olay ve olgulara dayanan belirtilen ihlal iddialarının, mülkiyet hakkı çerçevesinde incelenmesi gerekir.

26. Bakanlık görüş yazısında, emeklilik maaşına veya diğer sosyal güvenlik haklarına sahip olmanın 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamına girdiği, bu kapsamdaki menfaatin kısıtlanması hakkın özünü etkilese de, bu hükmün bireyin belirli bir miktarda emeklilik maaşı alma hakkı ya da iç hukukta yer almayan emekli maaşı veya diğer sosyal güvenlik haklarına sahip olmayı da garanti ettiği anlamının çıkarılmaması gerektiği, ancak sözleşmecî devletin yürürlükteki mevzuatında, önceden prim ödeme şartıyla veya şartsız olarak sosyal yardım şeklinde bir ödeme yapılmasının öngörülmüş olması halinde, bu mevzuatın şartlarını yerine getiren kişiler bakımından 1. madde kapsamına giren mülkiyetle ilgili bir menfaat doğduğunun kabul edilmesi gerektiği, davayı açtığı tarihte ve özellikle davanın devamı sırasında geçerli olan Yargıtay içtihatları göz önünde bulundurulduğunda, başvurusunun eksik ödenen emekli maaşlarını alabileceğine dair meşru bir beklentisi olduğunun düşünüldüğü bildirilmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçesinde, Bakanlık görüşünde mağduriyetinin, talebinin ve dava aşamalarının doğru olarak tespit edildiğini, meşru beklentisinin var olduğunu bildirmiştir.

28. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenbilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun esasının incelenmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

29. Başvurusunun ihlal iddiasına konu olan mülkiyet hakkı, Anayasa'nın 35. ve Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün (1 No'lu Protokol) 1. maddesinde düzenlenmiştir.

30. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

31. 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez."

32. Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvuru, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle, öncelikle başvurusunun, Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (B. No. 2013/382, 16/4/2013, § 26).

33. Mülkiyet hakkı kişinin şahsında mündemiç olmayıp, Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında hukuki korumadan istifade edilebilmesi açısından, öncelikle mülkiyet hakkının var olması aranır. Anayasa'nın 35. maddesi ile 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi mülk edinme talebini değil, kişinin var olan mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu durum hakkın kazanılmış olması veya mevcut olması şeklinde de ifade edilebilir.

34. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında, nelerin mülkiyet hakkına konu olabileceği hususunda, mevzuat hükümlerinden ve derece mahkemelerinin bunlara ilişkin yorumundan bağımsız olarak “*özerk bir yorum*” esas alınmaktadır (bkz. *Depalle/Fransa* [BD], B. No: 34044/02, 29/3/2010 § 62; *Anheuser-Busch Inc./Portekiz* [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, § 63; *Öneryıldız/Türkiye* [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 124; *Broniowski/Polonya* [BD], B. No: 31443/96, 22/6/2004, § 129; *Beyeler/İtalya* [BD], B. No: 33202/96, 5/1/2000, § 100; *Iatridis/Yunanistan* [BD], B. No: 31107/96, 25/3/1999, §54).

35. Anayasa'nın 35. maddesi ile 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin koruma alanı içinde yer alan menfaatlerin kapsamına, mevcut bir mülk (“*existing possessions*”) girebileceği gibi alacak hakları (AYM, E.2000/42, K.2001/361, K.T. 10/12/2001; AYM, E.2006/142, K.2008/148, K.T. 24/9/2008) veya kesin bir şekilde tanımlanmış talep hakları (“*claims*”) da girebilir. Bu kapsamda bir alacak hakkı ya da talebin, mülkiyet hakkı kapsamında korunması için mahkeme hükmü, hakem kararı veya idari karar gibi yeterli derecede icra edilebilir kılınması halinde bir “mülk” teşkil edebilir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Krstić/Sırbistan*, B. No: 45394/06, 10/12/2013, § 76). Ancak, hakkın tam olarak kazanılmamış olduğu bazı hallerde, özellikle ekonomik hayatın gerekleri ve hukuki güvenlik anlayışı, hakkın ileride mevcut olacağına dair hukuki umudu ifade eden bir kısım meşru beklenti hallerinin de mülkiyet hakkının güvence kapsamına dâhil edilmesi gereğini ortaya koymaktadır. Ancak bu hallerde, hakkın kazanılacağı yönünde salt bir umudun ötesinde kişinin, hakkın mevcudiyeti yönünde meşru bir beklentisi olması gerekir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Maltzan ve Diğerleri/Almanya* (k.k.) [BD], B. No: 71916/01, 71917/01, 10260/02, 2/3/2005, § 74).

36. Bu şekildeki bir beklentiye vücut verebilecek ve talep halindeki bir malvarlığı yararının Anayasa'nın 35. maddesi anlamında kıymet oluşturmasını sağlayabilecek unsurlardan biri, bu talebi destekleyen yerleşik içtihat gibi bir hukuksal temelin bulunmasıdır. Ancak sırf bir yargı yerine başvurularak dile getirilen talepler yeterli temel sağlamaktan uzaktır. Önemli olan, bahsedilen hukuki dayanağın Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında sağlanan güvenceyi aktif hale getirebilecek yeterlilikte olmasıdır (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Kopecky/Slovakya*, B. No: 44912/98, 28/9/2004, § 52; *Draon/Fransa* [BD], B. No: 1513/03, 6/10/2005, § 68; *Maurice/Fransa* [BD], B. No: 11810/03, 6/10/2005, § 66; *Özden/Türkiye*, B. No: 11841/02, 3/5/2007, § 27).

37. Yukarıda yer verilen tespitler uyarınca, başvuru tarafından hakkın mevcudiyeti veya bu yönde meşru bir beklentinin bulunduğu ortaya konulmalıdır.

38. Başvurunun konusu, başvuru konusunun daha önce tahakkuk etmiş olan emekli aylığı veya bu aylığın miktarından öte, bu aylığa daha önce yapılması gerekirken yapılmadığını iddia ettiği artış oranından kaynaklanan fark nedeniyle oluşan alacak hakkına ilişkin beklentilerinin karşılanmamasıdır. Mülkiyet hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 35. maddesinin, belirli bir miktar emekli aylığı almaya ilişkin olarak bireylere talep hakkı sağlamadığı açıktır. Ancak bu yöndeki bir talebin, kanuni düzenleme ve içtihatlarla yeterli dayanağa sahip olması halinde, Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülk oluşturduğu kabul edilebilir. Bir başka ifadeyle mülk edinme yönündeki bir beklenti, ancak hukuken belli bir

dayanağa sahip olduğu takdirde, belli koşullar altında mülk olarak nitelendirilebilir. Aynı doğrultuda, hukuk sistemi bireylere sosyal güvenlik hakkı ve buna ilişkin menfaatleri sağlamaya yönelik düzenlemeler içerdiği takdirde bu konuda bir mülkiyet hakkı oluşmakta, yargısal içtihatlarla paralel olarak, ilgili mevzuatın aradığı şartları yerine getiren bireyin, Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren mülkiyetle ilgili bir menfaatinin doğduğunun kabulü gerekmektedir (Benzer yöndeki AIHM kararları için bkz. *Arras ve Diğerleri/İtalya*, B. No: 17972/07, 14/2/2012, § 76; *Klein/Avusturya*, B. No. 57028/00, 3/3/2011, § 41-47). Bu noktada değerlendirilmesi gereken husus, başvurunun aylığına yapılması gerektiğini iddia ettiği artış oranına ilişkin hukuki beklentisinin, Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki güvence hükmüne uygulama alanı sağlayacak yeterlilikte olup olmadığıdır.

39. Başvurucu bahse konu beklentisini, Ankara 4. İş Mahkemesinde 30/1/2009 tarihinde açtığı alacak davası ile somutlaştırmış olup, başvuru tarafından ileri sürülen beklentinin, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin, *açıldığı tarihteki mevzuat hükümlerine uygun olan davanın kanuni dayanağını oluşturan düzenlemenin, yargılama sürecindeki kanun değişikliğiyle ortadan kalkması nedeniyle davanın reddedildiğini* vurgulayan 9/10/2012 tarih ve E.2012/11783, K.2012/18117 sayılı ilamı çerçevesinde, talebi destekleyen yerleşik içtihat şeklinde bir hukuksal temelinin bulunduğu açıktır (Ayrıca bkz. § 12'de nakledilen HGK kararı).

40. Başvurucunun belirtilen kanun değişikliğinden önce mevzuat ve yargısal uygulamaya uygun olarak gündeme gelmiş olan güncel talebinin, başvuru lehine bir meşru beklentiye vücut verdiği ve başvurunun ihlal iddiasına konu söz konusu beklentisinin, Anayasa'nın 35. maddesi ile 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin güvence kapsamında yer aldığı anlaşılmaktadır.

41. Açıklanan nedenlerle, Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi kapsamında yer alan, açıkça dayanaktan yoksun olmayan ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmayan başvurunun, kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

42. Başvurucu, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen beşinci fıkra ile devam eden yargı süreçlerine müdahale edilerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

43. Bakanlık tarafından, başvurunun bu kısmının kabul edilebilirliği konusunda herhangi bir görüş bildirilmemiştir.

44. Yasama organı tarafından çıkarılan bir kanunla, devam etmekte olan yargısal sürece müdahale edilerek, başvurunun davalı Vakıf karşısında dezavantajlı duruma düşürüldüğü olgusuna dayanan ihlal iddiasının, adil yargılanma hakkının bir unsuru olan silahların eşitliği ilkesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir.

45. Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı kapsamında yer alması gerekir (§ 28).

46. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının

kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22). Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"1. Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. ..."

47. Sosyal güvenlik hukukuna ilişkin olan somut uyuşmazlığın, özel kişiler arasında veya özel kişiler ile devlet arasındaki hak ve yükümlülüklerle ilişkin olması ve Sözleşme'nin 6. maddesinde ifade edilen "medeni hak ve yükümlülükler" kavramı içerisinde yer alması itibariyle Anayasa ve Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkının koruma alanı kapsamında yer aldığı konusunda tereddüt yoktur.

48. Açıklanan nedenlerle, Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi kapsamında yer alan, açıkça dayanaktan yoksun olmayan ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmayan başvurunun, kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

49. Başvurucu, yüksek miktarda prim ödemesine rağmen daha düşük miktarda prim ödeyenlerle aynı miktarda emekli aylığı almak zorunda bırakıldığını, bu çerçevede 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen fıkra ile Vakfa ödediği primlere el konulduğunu belirterek, Anayasa'da güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür (§ 24).

50. Bakanlık görüş yazısında, 6111 sayılı Kanunla yapılan değişikliğin kamu yararına uygun olup olmadığına değinilerek, mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde kamu makamlarının belirli bir takdir alanına sahip oldukları ve ekonomik veya toplumsal yararları hayata geçirmek amacıyla mülkiyet hakkına yapmış oldukları olası müdahalelerde, meşru amacın olduğunun varsayıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca, 6111 sayılı Kanun'un gerekçesine göre genel olarak sandık vakıflarının aktüeryal dengelerinin korunmasının amaçlandığı, bu nedenle sosyal güvenlik kurumlarının kaynakları ile hizmetleri arasındaki dengenin korunmasında zorlayıcı kamu yararı bulunduğu, sandığın mevcut ve ileride elde edeceği kaynaklar ile yükümlü olduğu hizmeti sağlayamaması durumunda birçok sandık emeklisinin mağdur olabileceği, kanun koyucunun bu şekilde ortaya çıkan zorlayıcı kamu yararını göz önüne alarak, belirtilen değişikliğe gittiği bildirilmiştir. Görüş yazısında son olarak, Vakıf emeklilerinin maaşlarında artış yapılmasına ilişkin geçici 20. maddede yapılan değişikliğin 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile bağdaşması için başvuru üzerine orantısız ve aşırı bir yük yüklememesi gerektiği, yasama organının tercihine ilişkin konuların incelenmesinde, AİHM'in sosyal ve ekonomik alanlarda neyin kamu yararına olduğunu takdir etmede, ulusal makamların uluslararası yargıçlardan daha iyi konumda olduğunu, ayrıca sosyal güvenlik yardımlarının mutlak mahiyette olmadığını ve ulusal makamların düzenli olarak kamu gereksinimlerini değerlendirmesine tabi olduğunu kabul ettiğini; bu kapsamda kanun koyucunun vakıf emeklilerinin maaş zamlarında dikkate alınacak kıstası değiştirirken vakıfların aktüeryal dengelerinin korunmasını hedeflediği hususunun değişiklik gerekçesinde açıkça ifade edildiği belirtilmiştir.

51. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçesinde, Bakanlık görüşünde mağduriyetinin, talebinin ve dava aşamalarının doğru olarak tespit edildiğini, 6111 sayılı Kanun nedeniyle alacağını tahsil edemediğini ve maaşının belirli bir kısmından yoksun bırakıldığını, kanun değişikliğinin sosyal güvenlik sisteminin devamı için yapılmadığını, davasının kabul edilmesi halinde Vakfa getireceği ek külfetin yük oluşturmayacağını ve yük oluştursa dahi bunun hakka müdahale edilmesini gerektirmediğini bildirmiştir.

52. Mülkiyet hakkının sınırlamaları ve güvenceleri açısından Anayasa'nın 35. maddesinin 13. maddeyle birlikte değerlendirilmesinden doğan genel rejim yanında, Anayasa'nın başka maddelerinde de mülkiyete ilişkin ek güvence ve sınırlama hükümlerine yer verilmekle birlikte, bunlardan en önemlisi şüphesiz mülkiyeti bir hak olarak tanımlayan 35. maddedir. Maddenin birinci fıkrasında genel olarak hak tanınmakta; ikinci ve üçüncü fıkralarda ise sınırlama ve güvence ölçütleri gösterilmektedir. Bu sınırlama ve güvence ölçütlerinin Anayasa'nın 13. maddesi ışığında yorumlanması gerekir. Bu kapsamda mülkiyet hakkı, özüne dokunulmaksızın, kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabilir. Ayrıca yapılan sınırlamalar Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzenine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

53. Kanunla sınırlama ilkesi, anayasal temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında vazgeçilmez bir unsur olup, bu koşulun sağlanmaması durumunda diğer güvence ölçütlerinin değerlendirilmesinin bir anlamı yoktur.

54. Toplum yararı, ortak çıkar, genel yarar gibi birbirinin yerine kullanılan kavramlarla ifade edilen ve bireysel çıkarından farklı, onun üstünde ortak bir yarar olan kamu yararı amacı 35. maddenin mülkiyet hakkı açısından öngördüğü özel sınırlandırma sebebi olup, genel yarar ve toplumsal yarar gibi ifadeleri de kapsayacak şekilde geniş yorumlanmaktadır (AYM, E.1999/46, K.2000/25, K.T. 20/9/2000). Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir unsur olup, objektif bir tanımlamaya elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi asıldır.

55. Mülkiyet hakkının Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun biçimde sınırlandırılması, bu kapsamda, Anayasa'nın bütünü dikkate alınmak suretiyle bu hak için öngörülen ek güvencelere riayet edilmesi ve kamu yararı dışında amaçlarla sınırlandırılmaması, ayrıca hakkın özüne dokunulmadan ve ölçülülük ilkesine riayet edilerek sınırlandırılması gerekmektedir. Mülkiyet hakkına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararlarında söz konusu ölçütler çoğunlukla birlikte uygulanmakta ve bireyin hakkıyla kamu yararı arasında kurulması gereken adil dengeye vurgu yapılmaktadır (AYM, E.1999/33, K.1999/51, K.T. 29/12/1999). Bu noktada, ihlal teşkil ettiği iddia edilen önlemin temelini oluşturan kamu yararı karşısında, bireye düşen fedakârlığın ağırlığı göz önünde bulundurulmalıdır.

56. Başvurucu, 1/7/2002 tarihinden 2005 yılının sonuna kadar emekli aylığında artış yapılmaması nedeniyle Vakıf aleyhine 30/1/2009 tarihinde alacak davası açmıştır. Yargılama süreci devam ederken 25/2/2011 tarihinde yürürlüğe giren 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen beşinci fıkranın dördüncü cümlesinde, yardım sandıklarından emekli olanlara yapılacak yardımlar ve dolayısıyla emekli aylıklarındaki artışlar bakımından alt sınırın muadil miktar karşılaştırması esas alınarak belirleneceği ve bu düzenlemenin Kanun'un yürürlüğe girmesinden önceki artışlar ve görülmekte olan davalarda da uygulanacağı kurala bağlanmıştır. Bu düzenleme nedeniyle, başvurusunun açtığı dava reddedilmiştir.

57. Meşru beklenti kategorisinde yer alan hukuksal çıkarların büyük bir kısmına temel olan hukuki güvenlik ve bu ilkenin gerekleri olan öngörülebilirlik ve belirlilik unsurları, kişiye hakka sahip olacağı noktasında objektif olarak makul nedenler sağlayacağı için, öngörülebilirlik niteliğini taşımayan geriye yürür nitelikte hukuki işlemler, lehe olan kararlara ya da işlemlere dayanan meşru beklentilere açık bir müdahale oluşturacaktır. Bu müdahalenin haklılığı ise, ancak yukarıda yer verilen sınırlama ve güvence ölçütlerine riayetle sağlanabilir.

58. Sosyal güvenlik, devlet tarafından üstlenilen önemli bir sorumluluk olup, bu sorumluluğun gereklerinin sağlıklı bir şekilde yerine getirilebilmesi için bir takım düzenlemeler yapılması kaçınılmazdır. Dolayısıyla devletin sosyal güvenlik alanına ilişkin takdir yetkisi geniştir. AİHM de sosyal güvenliğe ilişkin düzenlemelerin değiştirilmeye açık olduğunu, yasama organının bu konuda engellenemeyeceğini, kanunlara veya mahkeme kararlarına dayalı olarak tanınmış emeklilik haklarının, geçmişe etkili yeni kanunlarla değiştirilebileceğini, bu kapsamdaki bir düzenlemenin, açıkça keyfi olduğu tespit edilmedikçe, kanunilik şartını sağlayacağını kabul etmektedir (Bkz. *Arras ve Diğerleri/İtalya*, B. No: 17972/07, 14/2/2012, § 81; *Maggio ve Diğerleri/İtalya* B. No: 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08, 56001/08, 31/5/2011, § 60; *Maurice/Fransa* [BD], B. No: 11810/03, 6/1/2005, § 81; *Draon/Fransa* [BD], B. No: 1513/03, 6/1/2005, § 73; *Kuznetsova/Rusya* [BD], B. No: 67579/01, 7/6/2007, § 50). Belirtilen tespitler, başvuruya konu müdahalenin dayanağı olan kanuni düzenleme bakımından da geçerli olup, bu kapsamda, somut olay açısından müdahalenin hukukiliği şartının sağlanmış olduğu sonucuna varılmaktadır.

59. Meşru beklentiye yönelik müdahale oluşturan düzenlemenin, meşru kabul edilebilmesi bakımından, kamu yararını gerçekleştirme amacını taşıması ve müdahale sonucunda ortaya çıkan yeni durumun ve bozulan yararlar dengesinin, birey açısından tahammül edilemez bir boyuta ulaşmaması gerekir.

60. 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinde değişiklik yapan 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesinin gerekçesinde, anılan geçici madde kapsamındaki sandıklar tarafından bağlanan aylık ve gelirlerin artırılmasında 506 sayılı Kanun'a göre bağlanan aylıklara uygulanan artışların söz konusu sandıkların aktüeryal dengelerini bozmasından dolayı, aylık ve gelirlerde yapılacak artışlarda muadil miktar karşılaştırmasının esas alınmasının sağlanması ve bu nedenle doğmuş ve doğacak olan uyuşmazlıkların giderilmesi amacıyla yeni bir düzenleme yapılması gereğinden bahsedilmek suretiyle, somut başvuruya konu düzenlemenin amacına işaret edilmektedir.

61. Bu gerekçeye göre, düzenlemenin amacının esas itibariyle, sözü edilen sandıkların 506 sayılı Kanun'a göre bağlanan aylıklara uygulanan artışlar nedeniyle aktüeryal dengelerinin bozulmasını engellemek olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal güvenlik hizmetlerinde aktüeryal denge, mevcut ve gelecekteki varlıkların toplamının yine mevcut ve gelecekteki yükümlülüklerin toplamına eşit olması ve sistemdeki bireylere verilen taahhütlerin, sistem tarafından karşılanabilir olması anlamına gelmekte olup, 5510 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesi gereğince belirli bir süre sonra Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) devredilecek olan bu sandıkların mali dengelerinin korunmasında, genel sosyal güvenlik sisteminin mali yapısının korunması ve sosyal güvenlik planlaması çerçevesinde toplumun korunmaya daha çok muhtaç olan fertlerinin de bu sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınması bakımından zorlayıcı nitelikteki kamu yararı olduğu açıktır.

62. Somut başvuru açısından, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinde değinilen alt sınırın belirlenmesinde, davalı Vakfın bağladığı aylıklara yapılan artış oranlarının, SGK sigortalılarına bağlanan yaşlılık aylıklarına yapılan artış oranları ile karşılaştırılması suretiyle

tespit edilmesi gereğini, yardımların sağlanması ve bağlanması yönünden alt sınırın belirlenmesinde muadil miktar karşılaştırmasının esas alınması şeklinde değiştiren kanuni düzenleme neticesinde başvurucunun, büsbütün emekli aylığından veya aylık miktarının belirli bir asgari standardın altına düşmemesine ilişkin güvenceden mahrum bırakılmış olmadığı, yalnızca kanunda öngörülen alt sınırın belirlenmesinde, SGK sigortalılarına bağlanan yaşlılık aylıklarına yapılan artış oranları ile karşılaştırılma ölçütü yerine, muadil miktar karşılaştırması esasının getirildiği, bu durumun da meşru beklentisine konu olan eksik ödemelere ilişkin alacağın (§ 14) başvurucuya ödenmemesi ile sınırlı bir sonuç doğurduğu, bu çerçevede, yukarıda ifade edilen zorlayıcı nitelikte kamu yararı amacına dayanan düzenlemenin, başvurucuyu ağır ve tahammül edilemez bir yük altına sokmadığı, müdahalenin amacı ile başvurucuya yüklenen külfetin orantılı olduğu sonucuna varılmıştır.

63. Yukarıda açıklanan nedenlerle, belirtilen sınırlama ve güvence ölçütlerine aykırı olmadığı anlaşılan, başvuruya konu müdahale sonucunda, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

b. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

64. Başvurucu, 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen fıkranın devam eden davalara da uygulanmasına ilişkin ibaresiyle İş Mahkemesinde açtığı alacak davasının dayanağı olan ve kendisini haklı kılan Yargıtay içtihatlarının ortadan kaldırıldığını, çıkarılan kanunla devam eden yargı süreçlerine müdahale edildiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür (§ 24).

65. Bakanlık görüş yazısında, AİHM içtihatlarına göre, sosyal güvenlik ve sosyal yardım haklarının 6. maddenin kapsamına girdiği, başvurucunun şikâyetinin silahların eşitliği ilkesi ile ilgili olduğu, bu ilkenin Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında olduğu, bu ilkenin korunmadığı bir davada adil bir yargılanmadan söz edilemeyeceği, Anayasa Mahkemesinin gerek hukuk devletini düzenleyen 2. maddeyi dayanak alarak; gerekse 36. ve 38. maddeleri birlikte yorumlayarak, adil yargılanma hakkının birçok gereğini Anayasa'nın bir parçası haline getirdiği, bazı kararlarında geriye yürür biçimde kanun çıkarmanın bazı koşullarda devletin tarafı olduğu yargılamaya silahların eşitliği ilkesini ihlal eder biçimde müdahalesi olarak ele alıp değerlendirdiği bildirilmiştir.

66. Bakanlık görüş yazısında ayrıca, AİHM içtihatlarına atfen, silahların eşitliği ilkesinin, her bir tarafa davasını, kendisini karşı taraf karşısında ciddi düzeyde dezavantajlı hale düşürmeyecek şartlar altında sunmasını sağlayacak makul imkânların verilmesini gerektirdiği, bu ilkenin kural olarak ceza davalarında olduğu gibi kişisel haklara ilişkin davalarda da uygulanmakta olduğu, kanunların geriye yürümezliği ilkesinin de silahların eşitliği ilkesi gibi hukukun genel ilkelerinden biri olduğu, devletin, tarafı olduğu ve devam etmekte olan bir yargılamada kendi lehine bazı sonuçlar sağlayacak şekilde geriye yürür biçimde kanun çıkarmasının, Sözleşme'nin 6. maddesi çerçevesinde silahların eşitliği açısından hakkaniyete uygun yargılamaya aykırılık oluşturabileceği, 6. maddenin, bir uyuşmazlık hakkındaki yargı kararını etkilemek için yasama organı tarafından yapılan herhangi bir müdahaleyi yasakladığı, ancak AİHM'e göre bu yasağın mutlak olmadığı, yargılama henüz *inter partes* bir yargılama aşamasına ulaşmamışsa, yasamanın zorlayıcı bir kamu yararı saiki var ise, söz konusu müdahale öngörülebilir ise, yargılama sürecine kanuni müdahalenin hakkaniyete uygun yargılama hakkına aykırı olmayabileceği ifade edilmiştir. Görüş yazısında, devletin davaya taraf olmadığı hallerde de kanunların geriye yürütülmesi yasağının geçerli olduğu, somut başvuru açısından, başvurucunun açtığı alacak davası devam

ederken 6111 sayılı Kanunla davaya uygulanacak madde üzerinde değişiklik yapıldığı, bu değişikliğin Yargıtay içtihatlarını da değiştirdiği, bu şekilde kanuni düzenlemenin, davanın sonucunu etkilediği, somut olayda devlet veya kamu makamlarının davanın doğrudan tarafı olmadıkları, bununla birlikte, devletin sosyal güvenlik kurumu niteliğinde olan özel vakıf sandıkları üzerinde denetim ve gözetim görevi bulunması itibariyle yapılan kanuni değişikliğin başvuru üzerindeki etkilerinin silahların eşitliği ilkesi bakımından göz önüne alınabileceği bildirilmiştir.

67. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçesinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 24/3/2010 tarihli içtihadının, alacağını garanti altına aldığını, bu doğrultuda alacak miktarının dava aşamasında bilirkişi marifetiyle hesaplandığını, buna rağmen dava devam ederken yapılan ve mevcut davaya etkili kanun değişikliği sonucunda silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğini, ayrıca Sözleşme'nin 6. maddesinin yargı kararını etkileyecek şekilde yasama müdahalesini yasakladığını bildirmiştir.

68. Başvurucu, 1/7/2002 tarihinden 2005 yılının sonuna kadar emekli aylığında artış yapılmaması nedeniyle Vakıf aleyhine 30/1/2009 tarihinde alacak davası açmıştır. Başvurucu tarafından açılan dava, yargılama süreci devam ederken 25/2/2011 tarihinde yürürlüğe giren 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen beşinci fıkra nedeniyle İş Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 9/10/2012 tarihli düzelterek onama kararının (§ 18) düzeltme gerekçesinde temas edilen hususlar çerçevesinde, dava açtığı sırada başvurusunun iddiasının dayanağı mevcut olup, davasının başarı şansı yüksektir. Bu çerçevede, başvurusunun yerleşik Yargıtay içtihadına dayanarak başlattığı yargısal sürece kanunla yapılan müdahalenin, silahların eşitliği ilkesine ve dolayısıyla adil yargılanma hakkına yönelik bir ihlal oluşturup oluşturmadığı sorunu, esas incelemesinin özünü oluşturmaktadır.

69. Öncelikle, Anayasa Mahkemesince yapılan bireysel başvuru incelemesinde norm denetimden farklı olarak, kanunun Anayasa'ya uygunluğunun değil, kanuna dayalı somut uygulamanın Anayasa'ya uygunluğunun denetlendiği belirtilmelidir.

70. Sözleşme'nin 6. maddesindeki "*Herkes, ... medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ... konusunda ... davasının ... hakkaniyete uygun ... olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.*" ifadesi ile işaret olunan hakkaniyete uygun yargılama ilkesinin bir gereği de yargılama kapsamında taraflar arasında silahların eşitliğinin sağlanmasıdır.

71. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlıklarda, uyuşmazlığın adil bir çözüme kavuşturulması, taraflar arasındaki yargılamanın hakkaniyete uygun bir şekilde yürütülebilmesine bağlıdır. Bu kapsamda, tarafların yargılamadaki konumları ile paralel olarak, tez ve antitezlerini ileri sürerken eşit şartlar altında olmaları, birinin diğerine nazaran dezavantajlı olmaması gerekir.

72. Devletin, kendisi taraf olsun ya da olmasın, davanın taraflarından birini diğerine nazaran önemli ölçüde avantajlı hale getiren kanuni düzenlemeler yapması, silahların eşitliği ilkesi ve dolayısıyla yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmesi kuralına aykırılık oluşturur (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Arras ve Diğerleri/İtalya*, B. No: 17972/07, 14/2/2012, § 43; *Ducret/Fransa*, B. No: 40191/02, 12/6/2007, § 33). Bir başka ifadeyle yasama organının, yargılamadaki taraflardan birinin lehine sonuç doğuracak şekilde kanun çıkarttığı durumlarda, davanın taraflarının eşit konumda olduğu söylenemez. Bunun için, yargısal süreci etkilediği iddia edilen düzenlemenin taraflardan birinin davadaki başarı şansını önemli ölçüde azaltması, ortaya çıkan bu sonuç ile kanuni düzenleme arasında bir illiyet bağı

bulunması ve bu illiyet bağıını kesen veya zayıflatan başka etken ortaya çıkmamış olması gerekir.

73. Özetle, yasama müdahalesi ile ilgili olarak silahların eşitliği güvencesi değerlendirilirken, yapılan müdahalenin yargılamanın taraflarından birinin konumunda, diğer tarafa nazaran orantısız ve açık bir dengesizlik veya dezavantaj oluşturup oluşturulmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

74. Bu açıklamalar çerçevesinde başvuru konusu davanın özel koşullarına bakıldığında, başvuruçunun dava açmadan önceki dönemde ve davanın ilk aşamalarında, mevcut Yargıtay içtihatları çerçevesinde önemli ölçüde başarı şansı olan davası, 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen beşinci fıkra nedeniyle reddedilmiştir. Buna göre başvuruçunun, başlangıçta başarı şansı oldukça yüksek olan davasını, değişikliğin devam etmekte olan davalara da uygulanacağı kuralını içeren sözü edilen kanun değişikliği nedeniyle kaybetmiştir. Yasama organınca kabul edilen Kanun'un başvuruya konu davanın sonucunu doğrudan etkilediği, başvuruçuyu davalı Vakıf karşısında önceki konumuyla mukayese edilemeyecek ölçüde dezavantajlı duruma düşürdüğü anlaşılmaktadır. Daha net bir ifadeyle, 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi, uyumsuzluğun esasına ilişkin sonucu belirlemiş, başvuruçunun dava açmış olmasını ve dolayısıyla davayı devam ettirmesini anlamsız hale getirmiştir. Bu durumun silahların eşitliği ilkesine ve dolayısıyla adil yargılanma hakkına müdahale oluşturduğu açıktır.

75. Anayasa'nın 36. maddesinde, adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte, bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanarak bu hakların sınırlandırılması da mümkün olabilir. Adil yargılanma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemelerin özgürlüğün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (AYM, E.2010/83, K.2012/169, K.T. 1/11/2012). Silahların eşitliği ilkesi de adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak mutlak bir ilke olmayıp meşru kabul edilebilecek bir takım sınırlamalara tabi tutulabilir.

76. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

77. Belirtilen Anayasa kuralına göre, silahların eşitliği ilkesi ve dolayısıyla adil yargılanma hakkına yönelik kanuni sınırlamanın, hakkın özüne dokunmaması, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkelerine aykırı nitelikte olmaması gereklidir.

78. AİHM de yargılama sürecine yönelik yasama müdahalesi çerçevesinde silahların eşitliği ilkesinin mutlak olmadığını ve bazı şartlar altında müdahalenin meşru görülebileceğini kabul etmektedir. Bunun için müdahalenin öngörülebilir nitelikte olması, yasama organının böyle bir müdahalede bulunmak için zorlayıcı bir kamu yararı gerekçesinin bulunması ve

kanuni düzenlemenin taraflar arasında yargılama aşamasına geçilmeden yapılmış olması gerekir. Bu şartlardan en az birinin gerçekleşmemiş olması, müdahalenin hak ihlali olarak nitelendirilmesi için yeterlidir. (*The National & Provincial Building Society, The Leeds Permanent Building Society And The Yorkshire Building Society/Birleşik Krallık*, B. No: 21319/93, 21449/93, 21675/93, 23/10/1997, § 112).

79. Benzer bir başvuruda AİHM, zorlayıcı kamu yararı gerekçesini tekrarlamıştır. Homojen nitelikte bir emeklilik sisteminin tesisi için, belirli bir emekli kategorisine tanınmış bir imtiyazı ortadan kaldıran kanuni düzenlemenin genel olarak kamu yararı kapsamında değerlendirilebileceğini ancak hükümet gerekçesinin, kanunun devam etmekte olan davalara etki edecek şekilde geçmişe yürütülmesine ilişkin sakıncaları ortadan kaldıracak derecede yeterli olduğunun ispatlanması gerektiği yönünde bir içtihat ortaya koymuştur (*Arras ve Diğerleri/İtalya*, B. No: 17972/07, 14/2/2012, § 49).

80. Adil yargılanma hakkının bir unsuru ve hakkaniyete uygun yargılamanın bir gereği olan silahların eşitliği ilkesine ilişkin AİHM içtihatları çerçevesinde beliren yukarıdaki ilkeler ve müdahaleyi meşru kılan nedenler, Anayasa'nın 13. maddesindeki sınırlama ilkeleri ile paralel olup, başvuruya konu silahların eşitliği hakkına yönelik müdahalenin meşru olup olmadığının bu şartlar çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir.

81. 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinin amacı, vakıf sandıklarına üye personele ödenen aylık ve gelir miktarının, belirli bir alt sınırın altında kalmamasını sağlamak olmakla birlikte, uygulamada, yardım miktarları dışında aylık artış oranlarının da Sosyal Sigortalar Kurumunun aylık artış oranlarından aşağı olamayacağı yönünde ihtilaflar çıktığı görülmüş, bunun da ilgili vakıfların "aktüeryal" dengelerini olumsuz olarak etkileyebileceği düşünülerek, anılan beşinci fıkra 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenmiştir.

82. Sosyal güvenlik kurumlarının tek bir çatı altında toplanmasını amaçlayan 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girinceye kadar devlet, sosyal güvenlik hakkı ile ilgili anayasal yükümlülüğünü, çıkardığı kanunlarla ve sosyal güvenlik kurumları eliyle, mali imkânlar nispetinde yerine getirmiştir. Devlet, bu fonksiyonunu tamamlaması bakımından, banka ve sigorta sandıklarının da vakıf tüzel kişiliği altında sosyal güvenlik sistemi dışında sosyal güvenlik hizmeti vermesine imkân tanıyan hukuki düzenlemeler yapmış ve bu alandaki hizmetlerin sağlıklı yürütülebilmesi için bir takım önlemler almıştır. Bu kapsamda 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesi ile bir taraftan genel sosyal güvenlik sisteminden daha gelişmiş sosyal güvenlik imkânları sağlayan yardım vakıfları kurulmasının önü açılmış ve bu kuruluşlarla ilgili bir takım düzenlemeler yapılarak hizmetlerinin belirli bir standarda kavuşturulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesi kapsamındaki sandıklar için, "en az bu Kanun'da belirlenen yardımları sağlama" yükümlülüğü öngörülmüş ve sosyal güvenlik sistemi açısından bir nevi "sigorta" olarak kabul edilebilecek olan aynı Kanun'un 36. maddesi hükmü ile bu asgari standardı sağlayamayan sandıkların tasfiye edileceği ve ilgili kuruma devredileceği düzenlemesine yer verilmiştir. Buna karşılık sözü edilen sandıklara genel sosyal güvenlik sisteminin sağladığı standardın üzerine çıkma görevi yüklenmediği gibi aksi yönde bir sınırlama da öngörülmemiştir.

83. Sandıkların, üyelerine ödeyecekleri aylıklara ilişkin artışların oransal olarak denetime tabi tutulması, bu kurumların mali istikrarlarının bozulmasına yol açabileceği gibi, öngörülmesi mümkün olmayan bir mali yükün altına girmelerine de neden olabilecektir. Bu durum, sandığın asli görevi olan üyelerinin sosyal güvenliğini sağlama fonksiyonunu tehlikeye sokabilecek ve kendisinden beklenen standartları sağlayamayan sandıkların tasfiye edilerek ilgili kamu kurumuna devredilmesine neden olacaktır. Ayrıca 5510 sayılı Kanun'un

geçici 20. maddesine göre söz konusu sandıkların tamamı belirli bir süre sonra Sosyal Güvenlik Kurumuna devredileceğinden, mali yapıları ve aktüeryal dengeleri bozulmuş sandıkların yükünü Sosyal Güvenlik Kurumu ve dolayısıyla genel sosyal güvenlik sistemine tâbi, çalışan ve emekliler çekmek zorunda kalabilecektir.

84. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, 6111 sayılı Kanunla yapılan düzenlemenin “... aylıklara uygulanan artışların söz konusu sandıkların aktüeryal dengelerini bozması ...” şeklinde ifade edilen gerekçesinin, genel sosyal güvenlik sisteminin istikrarını koruma kaygısını yansıttığı ve dolayısıyla belirtilen geriye etkili düzenlemenin tüm toplumu ilgilendiren zorlayıcı kamu yararını hedeflediği sonucuna ulaşılmıştır.

85. 506 sayılı Kanun’un geçici 20. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde sandıkların “... iş kazalarıyla meslek hastalıkları, hastalık, analık, malûllük, yaşlılık ve ölüm, eşlerinin analık, eş ve çocuklarının hastalık hallerinde, en az bu kanunda belirtilen yardımları...” sağlama yükümlülüğü öngörülmüş olup, bu hüküm, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından (§ 12) “506 Sayılı Yasa’nın Geçici 20. maddesinde değinilen alt sınır belirlenmesinde, davalı Vakfın bağladığı aylıklara yapılan artış oranlarının, SGK (Devredilen SSK) sigortalılarına bağlanan yaşlılık aylıklarına yapılan artış oranları ile karşılaştırılması suretiyle bulunması gerektiği” şeklinde yorumlanmış ve bu yöndeki içtihat yerleşik hale gelmiştir. Her ne kadar bu karar, başvuruçunun dava açtığı 30/1/2009 tarihinden sonra verilmiş ise de, başvuruçunun temyizi üzerine ilk derece mahkemesinin kararını inceleyen Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin düzelterek onama kararında (§ 18) yer verilen “... açıldığı tarihteki mevzuat hükümlerine uygun olan davanın, yasal dayanağını oluşturan düzenlemenin, yargılama sürecindeki yasa değişikliğiyle ortadan kalkması nedeniyle ...” ifadelerinden, dava açtığı tarih itibarıyla başvuruçunun davasının yerleşik Yargıtay içtihadına dayandığı ve başarı şansının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. 506 sayılı Kanun’un geçici 20. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi farklı bir şekilde yorumlanmaya, hatta 6111 sayılı Kanun’un 53. maddesiyle eklenen beşinci fıkrada ifade edilen “muadil miktar karşılaştırması” şeklinde anlaşılmaya müsait ise de, belirtilen Yargıtay kararları çerçevesinde, 6111 sayılı Kanunla eklenen fıkranın başvuruçunun açısından öngörülebilir olduğunu söylemek mümkün değildir.

86. Somut olayda başvuruçunun, alacak davasını 30/1/2009 tarihinde açmıştır. Bu dava kapsamında bilirkişi tarafından sunulan 13/1/2011 tarihli (2) no.lu ek bilirkişi raporundaki tespitlere göre, davacı (başvuruçunun) ve davalının 2/12/2010 tarihli duruşmaya katıldıkları ve davaya ilişkin iddia ve savunmalarını, mahkeme huzurunda, karşılıklı olarak ve yüz yüze yaptıkları, bu çerçevede yargılama sürecinin taraflar arasında belli bir aşamaya ulaştığı; kanuni düzenlemenin ise bu aşamadan sonra 25/2/2011 tarihinde yürürlüğe girdiği, dolayısıyla kanuni düzenlemenin, taraflar arasında yargılama süreci başladıktan sonra yapıldığı anlaşılmaktadır.

87. Görüldüğü üzere, her ne kadar kanun koyucunun, mevcut davaya etkili kanun çıkararak görülmekte olan davaya müdahale etmesinde zorlayıcı bir kamu yararı olduğu kanaatine ulaşılmışsa da yasamanın müdahalesinin taraflar arasında yargılama başladıktan sonra gerçekleştiği ve davanın esasına ilişkin sonucu belirlediği, müdahale sonucunda başvuruçunun davayı kazanmasının imkânsız hale geldiği, oysa dava açıldığı zaman yerleşik içtihat çerçevesinde başvuruçunun davayı kazanmasının kuvvetle muhtemel olduğu, bu çerçevede öngörülebilir olmayan müdahalenin meşru kabul edilemeyeceği, müdahale sonucunda davalı Vakfın, başvuruçuya nazaran önemli ölçüde avantajlı hale geldiği, bu şekilde yararlar dengesinin kendisine katlanması zor külfetler yüklenen başvuruçunun aleyhine

bozulduğu ve bu durumun silahların eşitliği hakkına yönelik orantısız bir müdahale oluşturduğu açıktır.

88. Açıklanan nedenlerle, başvurusunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

C. 6216 Sayılı Kanununun 50. Maddesi Yönünden

89. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesi gereğince, esas incelemesi sonucunda başvurusunun hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi halinde, ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere de hükmedilmesi gerekmektedir. Buna göre tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesi, yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde ise başvurucuya tazminata ödenmesi veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilmesi yönünde karar verilmesi gerekir.

90. Başvurucu, lehine 60.000,00 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

91. Somut başvuru açısından yalnızca, adil yargılanma hakkının bir usuli güvencesi olan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla beraber, tespit edilen ihlalle iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurusunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

92. Öte yandan başvuru, lehine 30.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

93. Başvurucu, tespit edilen ihlal sonucunda başarı şansı yüksek olan davasını kaybetmiştir. Bu şartlar altında başvurusunun salt ihlal tespitiyle giderilemeyecek manevi bir zarara uğradığı açıktır. Bu çerçevede, tespit edilen ihlal nedeniyle başvurucuya takdiren 5.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

94. Başvurunun incelemesi, dosya üzerinden yapılmıştır. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 172,50 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.672,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Başvurucunun,

1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden,

KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Başvuru Numarası : 2012/931
Karar Tarihi : 26/6/2014

B. Başvurucunun,

1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya 5.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun diğer taleplerinin REDDİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 172,50 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.672,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucuların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

26/6/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Zühtü ARSLAN